

или на Пражката пролет и агресията в Чехословакия? Та Павел би могъл да доживее дори до падането на Берлинската стена и "разрухата" и "поражението" на комунизма. Каква би била неговата позиция, неговата равностойност, неговата съдба? Какво би станало с "мечтателя" комунист на всеки един от тези исторически етапи? Тези въпроси не са поставени директно в романа, но с исторически отворения финал от типа "животът продължава", а и с ред дребни на пръв поглед детайли от "новата действителност" (например ровенето в сейфа на мъртвия Борис) писателят не отнема на читателя възможността сам да си задава и отговаря на тези въпроси и дискретно сочи неунищожимата множественост на живота. Пред "мечтателя" Павел Морев в качеството му на представителна фигура на новата власт има различни възможности на развитие – и по посока на втвърдяване на неговата "вяра" към фанатизъм, и по посока на размекване на неговата "вяра" към безпринципност и корупция, и по посока на "разочарован ентузиаст". Но дори да допуснем, че Павел може да съхрани разумния баланс между деструктивни спрямо идеала му социални и управленчески крайности, можем ли да бъдем сигурни, че именно тази позиция ще съхрани своята ръководна политическа позиция при комунистическите режими? Освен това – и като дълго пребивавал на Запад, и като участник в испанската гражданска война, и като брат на олигарха Борис Морев, Павел има в биографията си достатъчно тъмни, подходящи за компромати "места", които не само могат да го лишат от ръководното му място в новата власт, но и да го превърнат в "агент на империализма", "предател" и "враг на народа". И това съвсем не са произволни предположения за по-нататъшната му съдба, а произтичащи от самата историческа реалност въпроси, които никой не би могъл да забрани на умния читател да си ги поставя при възприемането на творбата. При това, и да не ги поставя експлицитно и съзнателно, читателят дори несъзнавано поставя литературните герои в различни възможни контексти. И именно тези несъзнавани – и рецептивно, и интенционално – внушения определят понякога в най-голяма степен смисловата структура на всяка творба.